

Nr 36.

Av herr **Nilsson, Johan**, i *Kristianstad*, och herr **Andersson, Elof**, om *anläggning av en skydds- och fiskehamn vid Torekov*.

Sedan Kungl. Maj:t från de av riksdagen för åren 1884 och 1885 beviljade anslagen till bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer beviljat statsbidrag utan återbetalningsskyldighet med tillhopa 18,300 kronor för anläggning av en vågbrytare vid Torekov och denna vågbrytare därefter under svåra stormar 1891 till större delen förstörts, har frågan om anläggandet på statsverkets bekostnad av en ny hamn vid Torekov allt ifrån ingången av detta århundrade varit under utredning.

Redan år 1900 ingavs sålunda till Kungl. Maj:t av innevånarna i Torekov en underdånig skrivelse rörande behövligheten av en skyddshamn vid Torekov. Med anledning av denna skrivelse, som understöddes av ett stort antal sjöfarande och fiskare vid västkusten, blev en med statsmedel bekostad undersökning verkställd och förslag till skyddshamn, slutande på ett kostnadsbelopp av 403,800 kronor år 1902, upprättat. Nämda förslag blev, efter det några mindre ändringar företagits i detsamma, föremål för en framställning år 1906 från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t, däri styrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för en hamnbyggnad i Torekov bevilja ett anslag utan återbetalningsskyldighet av 419,000 kronor, att utgå under åren 1908—1910. Handlingarna i ärendet överlämnades sedan till fiskehamnskommissionen, som år 1908 inkom med utlåtande över den föreslagna fiske- och nödhamnen. Kommissionen, som ansåg önskligt, att en del ändringar i hamnbyggnadsförslaget gjordes, i syfte att öka hamnens soliditet och dess användbarhet för fartyg med ökat djupgående, förändringar varigenom kostnaderna för hamnbygget kom att stiga till 570,000 kronor, yttrar sig därefter om hamnens nödvändighet på följande sätt: »Genom alla de yttranden, som hittills blivit avgivna av myndigheterna och enskilda personer samt av västkustbefolkningen, framgår det otvetydigt, att intresset för en nödhamn vid Torekov är allmänt, och får fiskehamnskommissionen även för sin del vitsorda såväl behovet av en sådan hamn som att Torekov framför andra platser såväl i avseende å läge som naturliga förutsättningar i övrigt väl lämpar sig för anläggande av en nödhamn för södra Kattegatt, och skulle denna hamn även kunna komma att få en stor betydelse för fisket, om och när orten erhåller järnvägsförbindelse med västkustbanan. Med full övertygelse om att en dylik järnvägsförbindelse kan bringas till stånd, får kommissionen — som visserligen till fullo inser, att kostnaden för hamn-

anläggningen blir mycket stor i förhållande till den rörelse, som åtminstone att börja med där kan påräknas — likväl och med tanke på att anläggningens värde som *nödhamn* ej lär kunna eller böra i penningar beräknas utan tvekan för sin del förorda hamnens byggande på statens bekostnad.»

Över fiskehamnskommissionens förslag avgav väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 18 december 1908 infortrat utlåtande, däri styrelsen med förordande av nödhamnens anläggning hemställde, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att för berörda nödhamn i Torekov bevilja ett anslag av 566,300 kronor.

Då frågan om anslag till fiskehamnar förelades 1911 års riksdag, inkommo samtidigt motioner angående en hamnbyggnad vid Torekov, däri en sådan hamns betydelse såväl för fisket som i egenskap av skyddshamn för kustfarten i Kattegatt påpekades. Jordbruksutskottet, som behandlade dessa motioner, delade motionärernas mening om önskvärdheten av att hamnen komme till stånd, men ansåg sig ej kunna förorda beviljande av medel för ändamålet, förr än på vederbörlig utredning grundat förslag i ämnet av Kungl. Maj:t förelagts riksdagen. Men anledning härav hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande i vad avseende en hamnanläggning vid Torekov kunde vara erforderlig samt därefter snarast möjligt förelägga riksdagen förslag i ämnet.

I med anledning härav infortrat utlåtande den 28 oktober 1911 anförde lantbruksstyrelsen bland annat, att genom anläggning av en nödhamn vid Torekov fiskeriintresset skulle bliva fullständigt tillgodosett.

I sitt yttrande över nämnda riksdagsskrivelse, vilket av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, med utredning och förslag rörande anordnande av en särskild fiskehamn vid Torekov, avgavs den 28 februari 1912, fasthåller styrelsen vid sitt förut uppgjorda hamnförslag. Styrelsen säger sålunda: »att en god och tillfredsställande fiskehamn vid Torekov icke kan åstadkommas utan under form av den föreslagna nödhamnen, och då behovet av en nödhamn därstädes är synnerligen stort och de naturliga förutsättningarna för en dylik hamn ovanligt goda, så får väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med anslutning till fiskehamnskommissionens uttalande, att anläggningens värde ej lär kunna i penningar beräknas, för sin del tillstyrka, att vid Torekov må på statens bekostnad anläggas en nödhamn i överensstämmelse med fiskehamnskommissionens förslag.»

Den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, med hänsyn till befarad inverkan av sjömask och därav föranledda ändringar i konstruktionen, reviderade arbetsplanen skulle enligt detta utlåtande uppgå till 681,400 kronor, därav 634,500 kronor för anläggning av själva nödhamnen och 46,900 kronor för de arbeten, som avse dess anordnande även till fiskehamn. Enligt denna arbetsplan skulle den norr om Torekov belägna rymliga, cirka 700 meter långa och 400 meter breda viken skyddas mot alla pålandsvindar genom tvenne vågbrytare, som skulle komma att innesluta

dels en väl skyddad ytterhamn avsedd för nödhamnssökande fiskebatar och kustfartyg, dels en fullständigt lugn innerhamn för ända till 3 meter djupgående fiskebatar.

Det trängande behovet att snarast möjligt få en förbättring av hamnförhållandena i Torekov till stånd har föranlett Konungens befallningshavande i Kristianstads län att, med stöd av uttalanden från ortsbefolkningen, uti utlåtanden av den 8 augusti 1913 och den 20 augusti 1919, samtidigt som nämnda myndighet på det kraftigaste understrukt nödvändigheten av hamnens skyndsamma iståndsättande, föreslå ett partiellt utförande av nödhamnsanläggningen. En inskränkning i det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppgjorda förslaget förmenades nämligen kunna ske sålunda, att byggandet av den förut omförmälda norra hamnarmen tills vidare finge anstå. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har den 2 oktober 1913 och 18 december 1919 yttrat sig över detta förslag till partiellt iståndsättande av Torekovs hamn, men har härvid icke funnit skäl att frångå sin tidigare uttalade uppfattning, nämligen att såväl de åt väster som åt norr belägna hamnskydden äro nödvändiga för att skapa en i alla avseenden tillfredsställande och alla nödiga fordringar motsvarande hamn vid Torekov, som eljest icke skulle kunna bereda tillräckligt skydd såsom nödhamn eller undgå att snart uppgrundas. De tidigare till 681,400 kronor beräknade kostnaderna för en fiske- och nödhamn vid Torekov anser styrelsen i sitt sistnämnda utlåtande den 18 december 1919 till följd av de av världskriget vållade prisstegringarna böra höjas till 1,861,700 kronor, därav 1,740,500 kronor för anläggning av själva nödhamnen och 121,200 kronor för de arbeten, som avse dess anordnande även till fiskehamn.

Frågan upptogs därefter till behandling vid 1920 års riksdag genom en i andra kammaren väckt motion nr 161, i vilken motionärerna förordade väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag oförändrat samt hemställde, att riksdagen för anläggning av en skydds- och fiskehamn vid Torekov, i enlighet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens den 18 december 1919 omräknade kostnadsförslag, på extra stat måtte bevilja ett statsanslag av 1,740,500 kronor, därav för år 1921 en tredjedel med i runt tal 580,200 kronor.

I skrivelse den 17 juni 1920, nr 6, angående regleringen av utgifterna för år 1921 under riksstatens sjätte huvudtitel, har riksdagen, med beaktande av de synpunkter, som i motionen anförts, förklarat sig förorda, att det toges under övertvägande, huruvida icke genom statens medverkan en förbättring av hamnförhållandena i Torekov kunde komma till stånd.

Vid 1921 års riksdag framlade Kungl. Maj:t proposition i ärendet. Hamnfrågan i Torekov, som enligt propositionen redan alltför länge bidat på sin lösning, borde ordnas i överensstämmelse med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens i dess utlåtande den 28 februari 1912 framlagda förslag, för vilket kostnaderna beräknats i samma styrelses ovannämnda ut-

låtande den 18 december 1919. Övervägande skäl talade för, att skyddshamnen bekostades av enbart statsmedel, men med hänsyn till nödvändigheten att iakttaga största möjliga sparsamhet i fråga om statens utgifter, borde arbetet fördelas på 5 år. Vad anordningarna för fiskehamnen beträffar, hade Torekovs kommun utfäst sig att i viss omfattning delta i kostnaderna därför. Det statsbidrag, som för sådant ändamål erfordrades, syntes lämpligen kunna utgå från anslaget till understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader, och skulle, därest förslaget om skyddshamnens anläggande vunne statsmakternas bifall, frågan om fiskehamnen i sinom tid komme att underställas Kungl. Maj:ts avgörande. Kungl. Maj:t föreslog därför på anförda skäl, att för anläggning av skyddshamn vid Torekov på extra stat för år 1922 skulle anvisas ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Statsutskottet ställde sig förstående för de synpunkter, som tidigare anförts rörande önskvärdheten att söka åstadkomma en förbättring av hamnförhållandena i Torekov, och som föranlett riksdagen att vid två särskilda tillfällen hos Kungl. Maj:t göra framställning om utredning i detta hänseende, men ansåg sig på grund av statsfinansiella skäl icke kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, vilken uppfattning även av riksdagen biträdde.

Uti en till kommunikationsdepartementet ingiven skrivelse den 11 oktober 1922 har sedan hamnstyrelsen i Torekov, med uttalande att Torekovs nödhamnsfråga, på grund av det långa dröjsmålet med frågans lösning, stått och fortfarande stode hindrande för allt framåtskridande i såväl fiske- som sjöfartsförhållanden på platsen, anhållit, att den år 1922 utsedda kommissionen för fiske- och nödhamnsfrågor måtte besöka platsen för utarbetande av något lämpligt förslag till Torekovs fiske- och nödhamnsfrågas lyckliga lösning. Denna skrivelse har den 18 oktober 1922 överlämnats till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för att tagas i övervägande vid fullgörande av det styrelsen den 26 maj 1922 meddelade uppdraget att gemensamt med lantbruksstyrelsen och av chefen för kommunikationsdepartementet särskilt utsedda sakkunnige verkställa utredning rörande statens fiskehamnsbyggnadsverksamhet och de ekonomiska förutsättningarna för densamma.

På grund av det sålunda erhållna uppdraget hava styrelserna och de sakkunnige den 26 september 1923 besökt Torekov. Vid sammanträde med lotsarna och fiskarena därstädes genomgingos de olika förslag till fiske- och nödhamn, som uppgjorts jämte ett nytt förslag, där hamnöppningen förlagts mellan udden Gibraltar och Hamnskäret och vettande at sydväst. Man enades om att det mindre av överstelöjtnant Ekdahl år 1902 uppgjorda förslaget borde i huvudsak följas beträffande södra vägbrytaren, och att en hamnanläggning med endast denna vägbrytare vore även den en mycket stor förbättring. Man ansåge, att därigenom fullt skydd skulle erhållas i hamnen, som borde uppmuddras till 3.6 meter under medelvattenytan. Den närvarande ortsbefolkningen uttalade den

tidigare framförda uppfattningen, att någon uppgründning av tang och sand icke skulle komma att äga rum i en så utförd hamn.

Styrelserna och de sakkunnige anföra i sin utredning med tillhörande förslag av den 15 februari 1924, att en hamn vid Torekov, anlagd i enlighet med sistnämnda förslag och upptagande endast den södra vägbrytaren, komme att för fisket erbjuda ett ökat skydd och relativt lugn innanför den föreslagna vägbrytaren. De hava därför icke tvekat att föreslå denna mindre hamnanläggning, under villkor att Torekofs kommun åtog sig att på egen bekostnad vidmakthålla det fulla djupet i hamnen. Den nu framlagda planen vore så upprättad, att den på intet sätt hindrade eller försvårade en framtida utvidgning, om sådan skulle visa sig vara oundgänglig. — Styrelserna och de sakkunnige anföra vidare i sin utredning:

»Det synnerligen fördelaktiga läge, som Torekov har för fiske i Kattegatt, gör, att fisket där kan med den nu föreslagna hamnanläggningen få en mycket avsevärd omfattning. Anordnande av lastautomobiltrafik till närmaste, på ganska ringa avstånd belägna station å västkustbanan kan möjliggöra snabb befordran av fiskefångsterna till de större avsättningsorterna, varför goda förutsättningar förefinnas för åstadkommande av ett lönande havsfiske från Torekov. För de mindre kustfartyg, som ej erfordra större vattendjup än 3.6 meter under medelvattenytan, och för fiskarena i Kattegatt skulle hamnen jämväl få mycket stor betydelse som nödhamn.

Styrelserna och de sakkunnige anse sig därför, även med hänsyn till behovet av nödhamn, böra förorda, att en fiske- och nödhamn anlägges vid Torekov med anläggningen begränsad till endast en vägbrytare och muddring till 3.6 meters djup under medelvattenytan, med villkor att Torekofs kommun förbinder sig att på egen bekostnad för framtiden vidmakthålla det fulla djupet av 3.6 meter i hamnen. — När någon utbyggnad av kaj i hamnen kan befinnas erforderlig, torde kostnaderna härför kunna bestridas av kommunen.

Byggnadskostnaden för en dylik fiske- och nödhamn vid Torekov har beräknats till 424,700 kronor. Då byggnadskostnaden för den stora år 1921 föreslagna nödhamnsanläggningen beräknats uppgå till 1,861,700 kronor, skulle en besparing av 1,437,000 kronor ernås genom inskränkning av anläggningen till endast den ovan angivna anordningen.»

Till utförande av de utav ämbetsverken och de sakkunnige föreslagna hamnarna under fiskehamnsgruppen II — s. k. mudderhamnar — har av riksdagen beviljats tillhopa 1,250,000 kronor. I väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning den 15 november 1924 i fråga om behovet av medel för statens fiskehamnsbyggnader under budgetåret 1925—1926 erinrar styrelsen, vidkommande denna fiskehamnsgrupp, att kostnaderna för gruppens numera beslutade 13 företag, enligt vad utredningar och verkställda beräkningar utvisa, uppginge till sammanlagt 660,700 kronor, vartill komme en kostnad av 147,700 kronor för den beslutade hamnförbättringen

vid Baskemölla, eller tillhopa 808,400 kronor. Ett överskott av 441,600 kronor funnes alltså att disponera för annat ändamål.

Av dessa överskottsmedel från fiskehamnsgrupp II har Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition föreslagit riksdagen att för bedrivande av arbeten å till fiskehamnsgruppen I hörande hamnbyggnader använda ett belopp av 250,000 kronor. Av nämnda överskott återstår alltså 191,600 kronor odisponerade.

Av vad som i det föregående anförts om hamnanläggningen i Torekov torde med all tydlighet framgå, att denna hamnbyggnad bör med det snaraste påbörjas. Detta synes lämpligen kunna åstadkommas därigenom, att någon del av nämnda överskottsmedel användes för ändamålet. En sådan anordning torde vara så mycket mera befogad, som kostnaderna för en fullt tjänlig anläggning numera ansetts kunna så ansenligt nedbringas som från 1,740,500 kronor för endast en skyddshamn enligt det förslag, som förelåg inför riksdagen år 1921, till 424,700 kronor för en skyddshamn enligt styrelsernas och de sakkunniges förslag. I det tillstånd av förfall i vilket hamnen nu befinner sig, kan den icke längre tjäna näringslivets utveckling. Det förut befintliga skyddet åt väster för skyddshamnen är fullständigt raserat, och hamnområdet är uppgrundat till den grad, att endast farkoster med mycket obetydlig storlek kunna passera detsamma. Innerhamnen är synnerligen grund och utgöres av en trång bassäng med plats endast för ett fåtal smärre båtar. Om icke hamnen snart iständsättes, är det tydligt, att trafiken därstädes kommer att dö ut.

En hamn i Torekov vid östra och södra sidan av Kattegatt har som skyddshamn för den mindre sjöfarten, vilken året runt och tidtals mycket livligt pågår längs Sveriges västkust, en mycket stor betydelse. En sådan skyddshamn bleve en viss motsvarighet till den i norra och västra delen av Kattegatt av danska staten bekostade stora skyddshamnen vid Skagen. De nordvästliga stormar, som ofta rasa i Kattegatt, tvinga särskilt de mindre fartygen att söka skydd, vilket på den öppna kuststräckan utmed större delen av Hallandskusten och Skånes nordvästra kust endast med svårighet står att erhålla. Resultatet blir att sjöolyckor i stor omfattning inträffa. Bland de sjöfarande, som befara dessa kuster och hav, finnes icke mer än en mening därom, att en skyddshamn i Torekov väsentligen skulle kunna förhindra antalet sjöolyckor.

En hamnanläggning i Torekov skulle slutligen med det åt havet framskjutna läge, som platsen intager, jämväl bliva till stor fördel för det svenska havsfiskets utveckling i södra och mellersta delen av Kattegatt. Så länge Torekovs hamn förbliver i sitt nuvarande förfallna skick, kan något sådant fiske i nämnvärd utsträckning icke bedrivas därifrån.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte medgiva, att för påbörjande av anläggning av en skydds- och fiskehamn vid Torekov

i enlighet med det av styrelserna och de sakkunnige senast framlagda förslaget av den 15 februari 1924 må av de till företag inom fiskehamnsgruppen II anvisade anslag användas ett belopp av 100,000 kronor.

Stockholm den 19 januari 1925.

Joh. Nilsson,
Kristianstad.

Elof B. Andersson,
Fältenborg.